

LIBRIS

We know
books

SENECA
despre
PRIETENIE

Traducere din limba latină
de Ioana Costa



Editura Seneca



I-ai încredințat, după cum spui, unui prieten de-al tău scrisorile pentru mine; apoi mă previi să nu vorbesc cu el despre toate câte te privesc, pentru că nici tu însuși nu obișnuiești să faci așa ceva; în felul acesta, în aceeași scrisoare, ai spus că îți este și nu îți este prieten. Dacă te-ai folosit la început de cuvântul cu pricina în sensul lui generic și l-ai numit „prieten” așa cum îi numim „stimabili” pe toți candidații și cum ne adresăm cu „domnilor” celor pe care îi întâlnim, dacă nu ne vine în minte numele lor, atunci treacă.

Dacă însă socotești prieten pe cineva în care nu te încrezi ca în tine însuși, greșești amarnic și nu ai înțeles îndeajuns valoarea adevăratei prietenii. Vorbește îndelung despre toate cu un prieten, dar mai întâi lămurește-te tu însuși asupra lui: după ce a apărut prietenia, trebuie

să te încrezi; mai înainte, trebuie să cumpănești prietenia. Își amestecă îndatoririle, răsturnându-le ordinea, cei care – împotriva preceptelor lui Teofrast – după ce și-au dăruit sentimentele, cumpănesc judecata și, după ce și-au cumpănit judecata, își retrag sentimentele. Gândește-te îndelung dacă cineva este demn de prietenia ta. Odată ce ai decis așa, primește-l din tot sufletul; vorbește cu el la fel de deschis precum cu tine însuși.

Ba chiar mai mult!

Trăiește în așa fel încât să nu ai secrete nici măcar față de dușmanii tăi.

Dar, pentru că apar unele împrejurări care sunt de obicei ținute în taină, împarte cu prietenul tău toate grijiile, toate gândurile tale. Dacă îl socotești de încredere, chiar îl vei face să fie așa: căci au fost unii care, de teama de a nu fi trădați, au deschis calea trădării și, cu bănuiala greșelii, au făcut ca greșeala să fie justificată. Ce motiv aș avea ca, în prezența prietenului meu, să-mi rețin vreo vorbă?

Ce motiv aș avea ca, în prezența lui, să nu mă consider singur?

Unii povestesc oricui ce ar trebui încredințat numai prietenilor și își descarcă în urechile oricui se nimerește tot ce îi apasă; alții, dimpotrivă, se tem ca nu cumva chiar cei mai dragi lor să le afle din tainele și, dacă le-ar sta în putință, nu s-ar încrede nici în ei înșiși și și-ar împinge în fundul sufletului orice taină. Nu este bine nici într-un fel, nici în celălalt: fiecare este deopotrivă o greșeală, și să te încrezi în toți, și să nu te încrezi în nimeni, numai că – aș spune eu – una este o greșeală mai bună, cealaltă, mai sigură.

Tot așa, alte două soiuri de oameni merită să fie blamate: și cei ce sunt veșnic neliniștiți, și cei care au o liniște imperturbabilă. Căci să te bucuri de agitație nu este semnul energiei, ci al ciocnirilor dintr-o minte hăituită; iar să socotești că orice mișcare este un chin nu înseamnă liniște, ci slăbiciune și lăncezeală.

Să-ți rămână în suflet, așadar, vorba pe care am citit-o în Pomponius:

„Unii s-au ascuns în străfunduri până-ntr-atât încât cred că e prins de vârtej orice se află la lumina zilei”. Cele două stări trebuie să se îmbine: omul înclinat spre meditație se cuvine să acționeze, iar omul de acțiune se cuvine să mediteze. Stai la sfat cu natura: ea îți va spune că a făcut și ziua, și noaptea.

Rămâi cu bine.



We know
books



Îmi dau seama, Lucilius, că în mine se produce nu atât o îndreptare, cât o transformare: sigur că nu pot promite – și nici măcar spera – că nu va mai rămâne în mine nimic care să nu mai aibă nevoie de schimbare. Cum să nu mai am în mine multe de înfrânat, de micșorat, de înălțat? Și chiar aceasta este dovada spiritului ce a devenit mai bun: că își vede defectele pe care până atunci nu și le știa. În cazul unor bolnavi este prilej de bucurie chiar faptul că au înțeles că sunt bolnavi. Îmi doresc să împart cu tine această schimbare a mea, produsă dintr-odată: atunci voi avea o încredere mai solidă în prietenia noastră, o prietenie adevărată pe care nu o vor putea rupe nici nădejdea, nici teama, nici grija pentru folosul propriu, o prietenie cu care oamenii ajung până în ceasul morții, o prietenie pentru care ei sunt gata să moară.